

***Raikküla valla
terviseprofiil
2010***

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Sisukord

SISSEJUHATUS.....	4
.....	6
1. ÜLDANDMED.....	7
1.1 Rahvastik.....	7
1.2 Rahvastiku soo- ja vanusejaotus.....	9
1.3 Pindala.....	11
1.4 Asustustihedus.....	13
1.5 Elussünnid.....	14
1.6 Surmad.....	14
1.7 Loomulik iive.....	15
1.8 Sisse- ja väljaränne.....	15
1.9 Kohaliku omavalitsuse eelarve ja tulumaksu laekumine.....	16
2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED.....	17
2.1 Maksumaksjad.....	17
2.2 Keskmise brutotulu.....	18
2.3 Miinimumpalga saajad.....	18
2.4 Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted.....	19
2.5 Töötus.....	19
2.6 Toimetulek.....	20
2.6.1 Ravikindlustusega kaetud.....	20
2.6.2 Sotsiaalteenused.....	20
2.6.3 Puuetega isikud.....	20
2.6.4 Toimetulekutoetus.....	21
2.6.5 Sotsiaaltoetused.....	22
2.6.6 Kogukonna motivaatorid.....	23
2.6.7 Elanike kaasamine.....	23
2.6.8 Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus.....	24
3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVIKLIK ARENG.....	25
3.1 Õpilaste arv haridusasutustes.....	25
3.2 Koolikohustuste täitmine.....	26
3.3 Noorte süüteod.....	26
3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused.....	27
3.5 Kohaliku omavalitsuse poolne initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust.....	28
3.6 Sõltuvusained.....	28
4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND.....	30
4.1 Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad.....	30
3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused lk.23.....	30
4.2 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad.....	30
4.3 Transport ja teedevõrk.....	32
4.4 Keskkonna mõjurid.....	33
4.5 Kuriteod.....	37
4.6 Liikluskuriteod ja -õnnetused.....	37
4.7 Tulekahjud.....	38
4.8. Alkoholi müüvad kauplused.....	40
TERVISLIK ELUVIIS.....	40
5.1 Tervisealase teabe kättesaadavus.....	40
5.2. Tervislikku eluviisi toetavad üritused paikkonnas.....	41

6 TERVISETEENUSED.....	41
6.1. Tervishoiuteenused.....	41
6.2. Nõustamisteenused.....	41
Kokkuvõtte elanike küsitlusest:.....	42
Kokkuvõtte ja tegevuskava	47
Kasutatud allikad:.....	50

SISSEJUHATUS

Tervis on inimese elukvaliteedi üks alustalasid ning määrab suuresti selle, kui hästi või halvasti ta oma eluga toime tuleb. Inimeste kollektiivne tervis määrab selle, kui terve on vald ning veelgi edasi vaadates, kui terve on riik.

Tervist mõjutavad individuaalsed, ealised, soolised ja pärilikud tegurid, mida ei ole võimalik muuta. Küll on aga suur hulk tegureid, mille mõju tervisele sõltub nii riigis kui ka omavalitsuses tehtavatest otsustest ja seeläbi kujundatavast elukeskkonnast, mis omakorda mõjutab inimese tehtavaid valikuid ja otsuseid ehk individuaalset eluviisi.

Elukeskkonnast tulenevad sotsiaalsed ja kogukondlikud mõjud, elu- ja töötingimused ning üldised sotsiaalmajanduslikud, kultuurilised ja keskkonnamõjud. Seega mõjutavad inimese tervist kõigis eluvaldkondades (haridus, kultuur, ehitus, liikluskorraldus, jäätmemajandus jne.) tehtavad ja rakendavad otsused.

Tervis ei ole tegevus, ei ole sportimine, tervislik toitumine, mittesuitsetamine, soodsas keskkonnas elamine või töötamine. Tervis on nendest ja paljudest teistest tegevustest mõjutatud tulemus. Igapäevases elus kasutada olevad vahendid, üksikisikuid ja kogukondi mõjutavate tegurite kombinatsioonid määravad selle, kui terved on inimesed nii füüsiliselt kui ka vaimselt.

Kuna tervist mõjutavad kõigis eluvaldkondades tehtavad otsused ja ellu viidavad tegevused, nõuab paremate tervisetulemite saavutamise erinevate eluvaldkondade esindajate vahel koostööd ning kogukonna kaasamist. Kohalik omavalitsus, mis oma olemuselt on üksikisiku eelistusi ja käitumist kujundav väärtuste, tavade, normide ja motivaatorite kogum, kätkeb võimalusi ja ühtlasi vastutust kujundada elukeskkond selliseks, mis võimaldab inimestel teha tervislikke valikuid.

Terviseprofiili koostamisega tegelevad nii maavalitsused kui ka vallad, siin keskendume enam Raikküla valla üldandmetele. Eraldi vaatleme olemasolevate andmete põhjal kolme piirkonda : Tamme, Raikküla ja Purku.

Terviseprofiili koostamine on omavalitsuse elanike tervise ja seda mõjutavate tegurite kaardistamine. Terviseprofiil on abivahend inimeste ja keskkonna tervises seisundi mõõtmisel, hindamisel, analüüsimisel, paremate tervisetulemuste eesmärgistamisel ning nende saavutamiseks vajalike tegevuste ja vahendite määratlemisel. Terviseprofiili koostamise eesmärk on suurendada elanikkonna heaolu ja tõsta inimeste elukvaliteeti parema tervise kaudu. Koostamise tulemusena peaks suurenema elanike rahulolu eluga ning selle juhtimisega vallas, mis omakorda soodustab

elanikkonna püsijäämist omavalitsuses.

Terviseprofiil on oma iseloomult arengukava laadne dokument. Probleemide ja tegevuste rõhuasetus on suunatud just tervisekäitumise ja tervisliku elukeskkonna kujundamisele. Selleks, et kaasata terviseprofiili koostamisse ka Raikküla valla elanikkonda, oleme koostanud küsitluslehe, mille täitmisega saate anda oma panuse Raikküla valla terviseprofiili koostamisse ja edasi terviseprofiilist tulenevate tegevuste kaudu meie valla elu tervisesõbralikumaks muutmisele.

Terviseprofiili mahtu võib suurendada peaaegu lõpmatuseni ning ideaalis saaks sellest mahukas ajas uuenev andmebaas, mis kätkeb endas kogu tervisega seonduvat temaatikat. Hetkel on aga olulisim koostada dokument, mis vastab Euroopa Sotsiaalfondi programmis „Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2008–2009“ nõutavatele tingimustele, sest see on oluline kriteerium, mis võimaldab Raikküla vallal taotleda vahendeid nimetatud programmist. Hetkel teadaolevatel andmetel peaks programm avanema käesoleva aasta teisel poolel. Edasine terviseprofiili täiendamine, ülevaatamine, uuendamine on Raikküla valla terviseprofiili toimkonna ülesanne.

Terviseprofiili koostamisel osalesid toimkonnana:

sotsiaalnõunik Eha Kivi

Raikküla valla kultuuritöötaja Ene Kangur

Kabala Spordimaja juhataja Tarmo Rahuoja

Raikküla valla volikogu liige Katre Luik

Raikküla valla sekretär-registripidaja Kaie Merila

Samuti on terviseprofiili koostamisele kaasatud elanikkond – küsitluses osalenud. Kogu valla elanikkonnast (1712 elanikku 01.01.2010 seisuga) osales küsitlusel 98 inimest (5,72%).

Terviseprofiilis kirjeldatud indikaatorite valiku puhul lähtuti teemadest, mis olid kättesaadavad. Need on andmed Raikküla valla kohta, mille põhjal saab koostada tervikliku ülevaate valla olukorrast, välja selgitada vajadused, vajalikud tegevused valla elanike terviseteadlikkuse tõstmiseks ning rakendamiseks.

Nendeks indikaatoriteks olid:

- *Üldandmed;*
- *Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused;*
- *Tervisliku elu-, õpi- ja töökeskkond;*
- *Tervislik eluviis;*
- *Terviseteenused.*

Terviseprofiili koostamisel lähtuti kahest tasandist, mille abil sai määratleda põhilisi arengusuundi:

- Hetkeolukorra kirjeldus ja analüüs.
- Probleemid ja vajadused.

Nende tasandite vahele jääb muutusvajadus ehk tegevused, mida on vaja teha, et jõuda soovitud olukorrani.

Allikas: „Kohaliku omavalitsuse ja maakonna terviseprofiili koostamine“

Tervise Arengu Instituut

Raikküla Vallavalitsus, terviseprofiili koostamise toimkond

1. ÜLDANDMED

1.1 Rahvastik

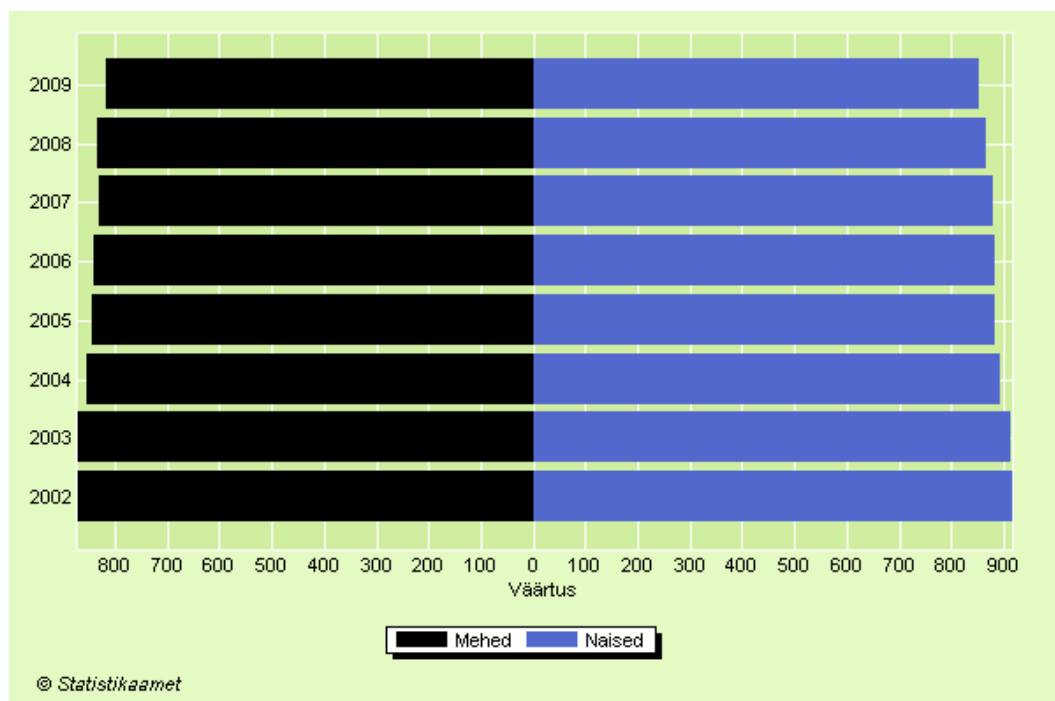
Vallas on 01.01.2010 seisuga 1712 inimest. Nendest naised 853 (49,83%) ja mehi 859 (50,18%).

Valla rahvaarv on ajavahemikul 2002 – 2010 vähenenud. Sama tendents on ka riigis üldiselt.

Aastatel 2002-2009 moodustasid Rapla maakonnas naised kogu rahvastikust keskmiselt 52,26% ja mehed 47,74%, kogu Eestis olid antud näitajad: naised 53,94% ja mehed 46%.

Raikküla vald:

	Mehed	Naised	Kokku
2002	921	967	1888
2003	929	954	1883
2004	903	934	1837
2005	885	918	1803
2006	887	915	1802
2007	871	911	1782
2008	879	899	1778
2009	864	879	1743
2010	859	853	1712

Allikas: Rahvastikuregister, Statistikaamet

Tabel ja diagramm : Rahvaarv Raikküla vallas aastatel 2002-2010 1.jaanuari seisuga

Raikküla vald on ajalooliselt moodustunud kolmest suuremast piirkonnast: Tamme, Raikküla ja Purku- nende kolme piirkonna alla koondub vallas 22 küla. Seoses sellega peab Raikküla valda vaatlema eraldi külade kaupa.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Raikküla piirkond									
Kaigepere	62	60	58	55	50	48	44	39	38
Keo	62	61	56	58	60	62	66	67	69
Lipa	123	125	124	119	119	124	116	109	102
Lipametsa	30	28	27	28	26	28	30	29	29
Metsküla	12	12	12	12	11	12	14	15	15
Nõmmküla	16	14	19	18	16	16	16	17	18
Raela	70	71	69	68	73	78	80	84	82
Raikküla	346	340	325	313	309	297	292	289	288
Tamme piirkond									
Jalase	44	43	42	38	45	43	41	46	43
Koikse	68	65	66	58	57	56	59	60	55
Kõrvetaguse	38	39	37	32	33	30	29	27	25
Loe	16	15	13	13	11	15	22	20	22
Lõpemetsa	91	94	87	83	85	85	81	77	73
Nõmmemetsa	54	52	50	51	50	49	47	47	45
Pühatu	22	21	20	20	25	25	25	25	25
Riidaku	44	40	42	40	36	33	34	31	29
Tamme	373	372	369	369	370	359	356	355	345
Ummaru	52	53	55	55	56	56	57	55	54
Purku piirkond									
Purku	199	208	204	206	205	199	200	196	198
Põlma	56	53	52	54	58	61	61	56	49
Vahakõnnu	36	38	35	36	35	36	38	33	40
Valli	74	79	75	77	72	70	69	65	65

Rahva arv Raikküla valla külades

Allikas: Rahvastikuregister

Kommentaar:

Teedevõrk, elanike liikumisharjumused ning lähedalasuvad Järvakandi, Märjamaa ja Rapla ei ole soodustanud ühtse Raikküla vallakeskuse väljaarendamist, mis liidaks valla tugevaks tervikuks. Põhiliselt on sotsiaalne infrastruktuur koondunud Tamme külla, kus asuvad Kabala Lasteaed-Põhikool, vallamaja, kauplus, raamatukogu, spordimaja. Lipal asuvad lasteaed ja teabepunkt; Purku külas on lasteaed ja raamatukogu; Raikküla keskuses kultuurikeskus, noortekeskus, kauplus, raamatukogu ja internetipunkt. Arstipunktid on kadunud, postkontorid kinni. Nende olemasolul

oleks inimesel oma valla või küla teenindusasutustest paiksuse tunne, et saada vajadusel arstiabi ja postiteenust kohapeal. Piirkonnad on suuremalt osalt hajaasustusega, inimesed ei osale üritustel, vahel ei tunta ka oma naabreid.

1.2 Rahvastiku soo- ja vanusejaotus

Raikküla valla tööealisest elanikkonnast, kelleks on 15-64 aastased kodanikud, moodustavad mehed 34,58% ja naised 33,30%. Rapla maakonnas on mehi 34,20% ja naisi 34,15%, kogu Eesti mehi 32,71% ja naisi 35,21%.

Raikküla		15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
	Mehed	79	88	54	46	53	63	71	51	47	40
	Naised	73	78	53	36	52	69	53	52	55	49
Rapla maakond											
	Mehed	1642	1599	1455	1121	1223	1210	1194	1193	1038	869
	Naised	1450	1584	1235	1018	1155	1252	1286	1230	1244	1072
Kogu Eesti											
	Mehed	46057	54260	50640	46384	45990	41764	44798	42168	37722	28697
	Naised	43566	52389	49192	46274	47117	44939	50252	50380	48133	39747

Raikküla vald:

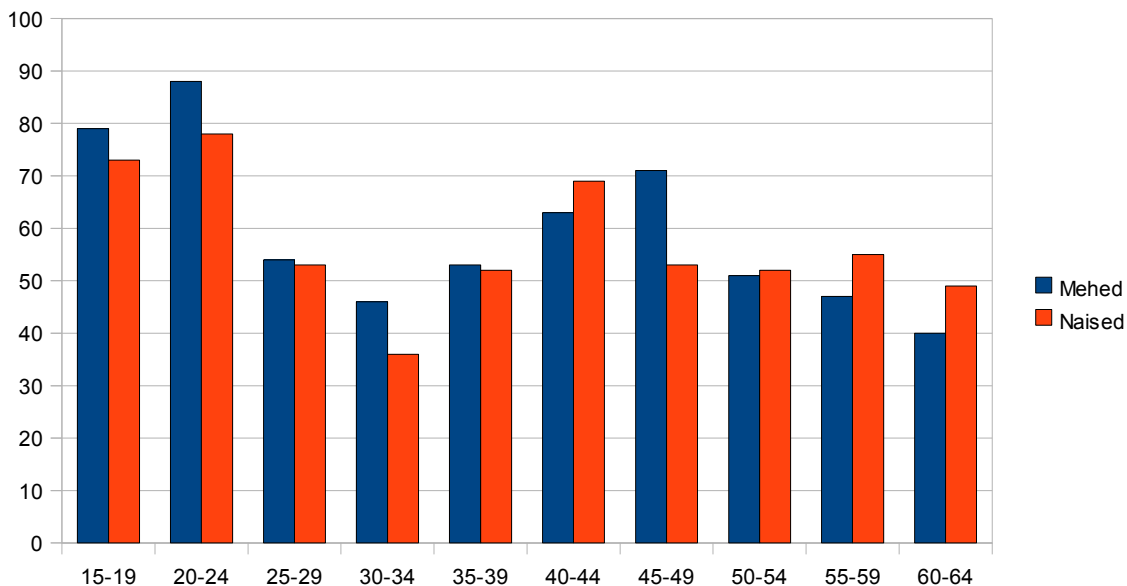

Diagramm ja tabel : Tööealine elanikkonna soo- ja vanusjaotus

Allikas: Rahvastikuregister, Statistikaamet

Nende andmete põhjal võib öelda, et meeste osakaal on küll suurem, kuid ka töötus on suurem meeste seas. Maksumaksjana on meeste osakaal positiivne, sest meedias ja ka Euroopa Komisjoni

poolt avaldatud andmete põhjal on Euroopa Liidus naiste palk väiksem 18%, Eesti koguni 30%. Seega maksumaksjana on meesteosa suurem ja valla seisukohalt kasulik.

2008. aasta oli Eestis oodatav eluiga läbi aegade kõrgeim, ulatudes naistel 79,2 ja meestel 68,6 eluaastani. Kümne aastaga on oodatav eluiga pikenenud naistel 3,5 ja meestel nelja aasta võrra. Vaatamata tõusule on Eesti elanike eluiga lühem kui enamikus Euroopa Liidu riikides. Euroopa Liidus oli keskmine oodatav eluiga 2008. aastal naistel 82,2 ja meestel 76,1. Naised elavad kõigis Euroopa riikides vanemaks kui mehed, kuid naiste ja meeste oodatava eluea erinevus Eestis — ligi 11 aastat — on Euroopa Liidu üks suuremaid.

Oluline on silmas pidada, et tavaliselt käsitletakse keskmise elueana oodatavat eluiga lapse sünnimomendil. Hiljem hakkavad seda näitajat mõjutama imikusuremus, laste ja tööealistega toimuvad õnnetused jt varajase surma juhtumid. Seetõttu ei ole 65-aastaseks saanud meest 2008. aasta seisuga statistiliselt ees ootamas 3,6 eluaastat, vaid 13,6 eluaastat. Ka 65. eluaastani elanud naisele lisandub 2008. aasta näitajate põhjal mitte 14, vaid 19 eluaastat.

Statistikaameti veebilehel hiljuti avaldatud interaktiivselt rahvastikupüramiidilt on võimalik lähemalt vaadata Eesti rahvaarvu muutust alates 1990. aastast ja prognoosi 2050. aastani. Rahvastikuprognosi kohaselt tõuseb naiste oodatav eluiga 80,4 ning meeste 78,4 aastani. Kui naiste oodatav eluiga oli juba 2008. aastal lähedal 2050. aastaks prognoositule, siis meestel jääb puudu ligi 10 aastat.

Samas on ilmekalt näha Eesti rahvastiku vanuskoosseisu muutumine ja märgatav vananemine. Pikeneva eluea ja kahaneva sündimuse tulemusena eakate osatähtsus pidevalt kasvab ning 40 aasta pärast moodustavad üle 65-aastased rahvastikust juba neljandiku. 1990. aastal oli nende osatähtsus poole väiksem.

Kui võrrelda naiste ning meeste osatähtsust rahvastikus, siis 2009. aastal oli naisi 8% rohkem kui mehi. Kuigi poisse sünnib igal aastal rohkem kui tüdrukuid, algab 35. eluaastast naiste arvuline ülekaal. Selle põhjuseks on olnud meeste varajane suremus, peamiselt õnnetusjuhtumite ja vigastuste läbi. Pikema eluea tõttu on Eestis üle 65-aastaseid naisi kaks korda rohkem kui samas vanuses mehi. Prognoosi kohaselt 2050. aastaks sooline tasakaal rahvastikus paraneb ja naiste arvuline ülekaal nihkub praeguse 35. eluaasta asemel 60. eluaastate algusesse.

Tähtis on see, et eluea pikenedamine ei tooks endaga kaasa tervisekaotust. Rahva tervise seisundi hindamisel on oluline näitaja tervena elatud eluaastad. 2008. aasta statistika põhjal elavad naised Eestis tervena 57 ja mehed 53 aastat. Võrreldes teiste Euroopa Liidu riikidega on see näitaja aga üks madalamaid. *Allikas: 05.03.2010 „Postimees“, Statistikaamet*

1.3 Pindala

Raikküla vald asub Raplamaa keskosas Eestimaa südames. Raikküla valla pindala on 224,2 km². Kui Rapla linn, Märjamaa ja Järvakandi alev ühendada mõttelise joonega, siis enamuse moodustunud kolmnurgast hõlmab Raikküla vald. Raplamaa geomeetriline keskpunkt asub Lipa ja Tamme küla vahel.

Valla piir asub Tallinnast ca 60 km, maakonna keskusest Raplast, Märjamaa ja Järvakandi alevist igalt poolt ca 4 km kaugusel. Raikküla vald piirneb Rapla, Kehtna ja Märjamaa vallaga. Raikküla valda läbivad riigi tugimaantee nr. 28 “Rapla-Märjamaa” ning nr. 27 “Rapla-Järvakandi-Kergu”.

Kaugused km-s naabervaldade keskustest

	Rapla linn	Märjamaa alev	Järvakandi alev
Purku	17	33	12
Raikküla	9	29	19
Tamme	14	19	21

Allikas: Raikküla valla arengukava, Statistikaamet

Allikas: www.alfa.regio.ee

1.4 Asustustihedus

Elu Raikküla vallas muudab kvaliteetseks ja atraktiivseks just sinne puhas looduskeskkond ning hõredast asustusest tulenev privaatsus. Raikküla valla asustustihedus on 7,8 inimest ruutkilomeetri kohta, mis on väiksem kui maakonna keskmine - 13,4 inimest ruutkilomeetri kohta. (Rapla maakonna maavaldade keskmine tihedus on 8,2 inimest ruutkilomeetri kohta.)

Alltoodud tabelis on ära toodud viimase viie aasta näitajad

	2005	2006	2007	2008	2009
Rahvaarv	1803	1802	1782	1778	1743
Asustustihedus, elanikke km² kohta	8,04	8,04	7,95	7,93	7,77

Allikas: Raikküla valla arengukava, Statistikaamet

Privaatsus on üks olulisi koduostu aspekte maal, kuid samas tekitab see ka suuri turvariske. Puudub organiseeritud naabrivalve. Paikkonniti on sotsiaalne lävimine naabrite vahel väike.

1.5 Elussünnid

	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Poisid	8	14	4	6	7	12
Tüdrukud	8	6	11	6	4	8
KOKKU	16	20	15	12	11	20

Allikas: Statistikaamet, Rahvastikuregister

Antud näitaja põhjal on näha laste sündimuse suurenemist, seda nii Rapla maakonnas kui ka kogu Eestis. Sündimuse üldkordaja on Raikküla vallas keskmiselt 9,07, Rapla maakonnas on see 10,47, kogu Eestis 14,19. Sündimuse üldkordaja on suhtarv, mis võimaldab võrdlust maakonna ja kogu riigi põhjal.

Keskmine ema vanus oli 2009. aasta andmetega 27 aastat. Laste sünnijärjekorra põhjal sündis kaheksasse peresse esimene laps, seitsmesse teine laps ja kuude perre kolmas laps.

1.6 Surmad

Raikküla vallas

	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Mehed	12	10	15	16	16	7
naised	12	15	11	9	13	10
KOKKU	24	25	26	25	29	17

Rapla maakonnas

	2000	2002	2004	2006	2008
Mehed	244	224	238	271	241
Naised	272	206	244	227	207
Kokku	516	430	482	498	448

Allikas: Statistikaamet, Rahvastikuregister

Vaadeldes Rapla maakonna ja Raikküla valla suremust soo järgi, näeme et aastate lõikes meeste suremus olnud suurem.

Põhjusteks on nii eesti rahvastiku üldine tervise halvenemine, kui ka maapiirkondades meestele iseloomulik kõrge töökoormus, elustiil ja ebapiisav/kaootiline tervisekontroll.

1.7 Loomulik iive

Loomulik iive näitab valla rahvaarvu muutust kindla ajavahemiku jooksul, mis saadakse sünni- ja surmajuhtude arvu vahena.

	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Rapla mk	-158	-50	-77	-136	-11	
Raikküla vald	-8	-5	-11	-13	-18	3

Allikas: Statistikaamet, Rahvastikuregister

2009. aastal oli Raikküla vallas üle pika aja iive positiivne. Seda eelkõige tänu emapalgale ja teistele sotsiaalsetele garantiidele. Samas on olemas oht uute probleemide tekkele – väljaränne, või vaesumine. Põhjuseks vähene töökohtade arv ja/või elatustase ja võimalus seda parandada.

1.8 Sisse- ja väljaränne

Üldiselt on Raikküla valla elanikkond paikne, mille alusel võib väita, et selles piirkonnas tahetakse elada- seega on olemas baas ja vajadus elamisväärse elukeskkonna arendamiseks.

Põhiliseks väljarände põhjuseks on töökoha muutus, paljud on asunud Soome elama ja tööle. Seda just aastatel 2003 ja 2004, aga ka nüüd, uue majanduskriisi ajal on väljarände üks olulisi põhjusi töökoht. Samuti võime väljarände põhjusteks lugeda ka perekondlikud põhjused, uue eluaseme soetamisega tekkinud probleemid (kinnisvara buum), paljud üksikud noored soetasid linnadesse eluaseme, samal ajal oli ka noori perekondi, kes ostsid kodud ka meie valda.

Vaadeldes kahe tulemi (loomulik iive ja sisse- ja väljaränne) andmeid koos, siis aastate lõikes on tulemus negatiivne. Inimesi on valla registrist väljunud rohkem kui siia registreerunuid. Vallas on ka neid inimesi, kes elavad siin realselt, aga registreeritud on väljaspool valda.

Sisse- ja väljaränne aastatel 2000-2009

Aasta	Sisse	Välja	vahe
2000	47	34	13
2001	54	61	-7
2002	66	66	0
2003	38	66	-28
2004	52	75	-23
2005	72	68	4
2006	47	54	-7
2007	57	54	3
2008	46	63	-17
2009	51	85	-34

Allikas: Rahvastikuregister

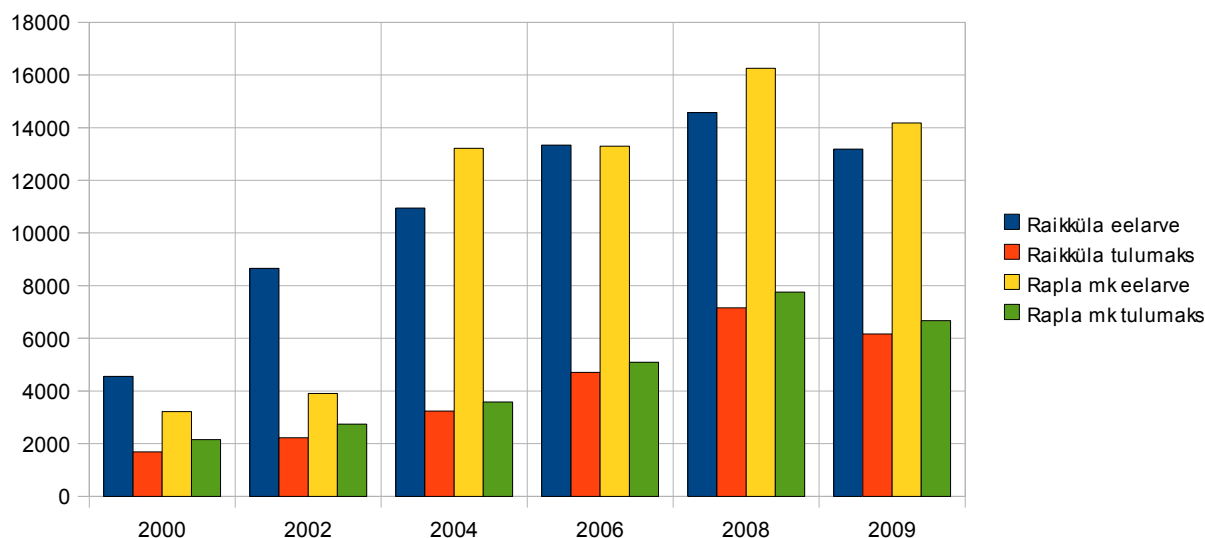
1.9 Kohaliku omavalitsuse eelarve ja tulumaksu laekumine

Valla eelarve jagatuna valla elanike arvuga näitab kui suur on omavalitsuse keskmine kulu ühe elaniku kohta. Keskmine tulumaksu laekumine ühe inimese kohta näitab kui suur on elanike oma panus omavalitsuse kulude katteks. Mida suurem on nende kahe arvu vahe, seda raskem on omavalitsusel tagada saavutatud elukvaliteeti või seda parandada, kuna lootma peab toetajate, eelkõige riigi abile.

	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Raikküla eelarve	4557,03	8654,44	10948,96	13343,62	14578,13	13192,04
Raikküla tulum	1687,38	2223	3235,43	4710,72	7160,64	6167,6
Rapla mk eela	3214,31	3909,18	13220,09	13295,59	16254,7	14180,51
Rapla mk tulur	2156,74	2737,14	3578,37	5094,62	7752,07	6672,9

Ühikud: tuhat krooni.

Allikas: Rahandusministeerium, Kohalik Omavalitsus

Tulumaksu laekumine elaniku kohta on aastatel 2000-2008 suurenenud 31-52% -ni aastas. Samuti on suurenes eelarve 1 elaniku kohta. Aastatel 2002-2008 oli võimalik teha investeeringuid: sai valmis Kabala spordimaja, mis otseselt puudutab inimestele tervislikuma elukvaliteedi pakkumist, samuti valmis noortekeskus Raikkülas, et parandada laste vaba aja veetmist.

Maakonna andmetega võrreldes oleme pisut alla keskmise. Kogu vabariigi lõikes oleme olnud keskmiste seas.

Üksikisiku tulumaks on vähenenud ja kindlasti ei suurene 2010. aastal. Riigieelarve järgi on kavandatud kuni 4 % langust võrreldes 2009 aastaga. See teeb tulumaksu laekumise suuruseks 10,2 miljonit krooni aastas. Tulumaksu vähenemine 2009 aastal võrreldes 2008 aastaga oli 14,7% 1,82 miljonit krooni 666 tuhat krooni vähenes eralduse % langemisega 11,9-lt 11,4%-le

2. SOTSIAALNE SIDUSUS JA VÕRDESED VÕIMALUSED

2.1 Maksumaksjad

Kohalikus omavalitsuses elavate inimeste arv, kes tasuvad üksikisiku tulumaksu

Kommentaar: Maksumaksjate vähenemine on tingitud peamiselt tööpuudusest. Pikemas perspektiivis võib maksumaksjate vähenemine tuua kaasa väljarände, kuna omavalitsus ei suuda elukvaliteedi taset säilitada.

Raikküla vald	Maksumaksjate arv	maksumaksjate osakaal
2006	805	44,65%
2007	852	47,81%
2008	842	47,36%
2009	795	46,44%

Allikas: Eesti Maksu- ja Tolliamet, teabepäring saadetud 5.veebruari 2010, andmed kättesaadavad alates 2006 aastast.

2.2 Keskmise brutotulu

Raikküla vallas elavate inimeste brutotulu kokku ja keskmine palk ühes kuus.

Raikküla vald	Maksumaksjate arv	brutotulu kokku	keskmine palk
2006	701	5911748	8418
2007	735	7446753	10124
2008	731	8527724	11653
2009	679	7538929	11090

Allikas: Kohalik Omavalitsus, Eesti Maksu- ja Tolliamet

Andmeid saab vaadelda viimase nelja aasta põhjal, kuna Eesti Maksu- ja Tolliametis mindi üle uuele süsteemile alates 2006. aastast. Võrreldes 2009 ja 2008 aastat, siis maksumaksjate arv on vähenenud, samas keskmine brutopalk pole oluliselt vähenenud.

2.3 Miinimumpalga saajad

Miinimumpalka saavate töötajate osakaal tööl käivatest inimestest. Vaadeldavate andmete põhjal saame hinnata, et aastaks 2009 on vaesusriskis elavate inimeste osakaal kasvanud.

Vaesusriskis elavate inimeste osakaal on kasvanud ja tõenäoliselt kasvab ka 2010 aastal. Vald peab hakkama kavandama võimalikke tugisüsteeme.

Raikküla vald	miinimumpalga saajad	osakaal tööl käivatest inimestest
2006	104	14,84%
2007	117	15,92%
2008	111	15,19%
2009	116	17,08%

Allikas: Kohalik Omavalitsus, Eesti Maksu- ja Tolliamet

2.4 Majanduslikult aktiivsed üksused/ettevõtted

	Kokku	Vähem kui 10	10-49töötajat	50-249	250 ja enam
..Raikküla vald					
2005	65	60	3	2	0
2006	68	61	5	2	0
2007	74	67	5	2	0
2008	85	77	7	2	0
2009	74	64	8	2	0

Allikas: Statistikaamet, Kohalik Omavalitsus

Raikküla vallas ei ole ühtegi suurettevõtet (250 ja enam töötajat), keskmise suurusega ettevõtteid on kaks. Väikeettevõtlus on valla killustatuse tõttu suurema arvuliselt esindatud.

Aktiivsete ettevõtete osakaal on vähenenud (2009 aasta andmed võivad olla puudulikud, kuna Statistikaametis uuendatakse andmeid 1.novembril, siis on see arvu saadud küsitluse põhjal).

2.5 Töötus

Töötuse määr ehk tööpuuduse määr näitab töötute osatähtsust tööjõus.

Keskmine tööealine elanikkond Eestis 650 200 inimest, Rapla maakond 18 800, Raikküla vald 1162 inimest.

		töötud	Töötuse määr, %
2007	Kogu Eesti	14050	2,16
	Rapla maakond	266	1,42
	Raikküla vald	8	0,69
2008	Kogu Eesti	30307	4,67
	Rapla maakond	718	3,82
	Raikküla vald	17	1,48
2009	Kogu Eesti	87282	14,1
	Rapla maakond	2324	16
	Raikküla vald	92	7,92
2010	Kogu Eesti	95 119	14,63
	Rapla maakond	2 581	14,1
	Raikküla vald	127	10,93

Allikas: Eesti Töötukassa

Hetkel on Eestis töötuna arvel olevatest inimestest 45% naised ja 55 % mehed. Töötukassa hinnangul on tegevust oluliselt kokku tõmmanud mitmed nn meeste alad nagu näiteks ehitus, töötlev tööstus, automüük ja -teenindus (*Allikas: Töötukassa*).

Töötus on otsene tervise risk, nii emotsionaalsel, füüsilisel kui materiaalsel tasemel. Kindlasti üks tõsisemaid probleeme on alkoholism, millest algavad teised tõsised probleemid - tervise ja peresuhete lagunemine.

2.6 Toimetulek

2.6.1 Ravikindlustusega kaetud

Ravikindlustusega on kaetud elanikkonnast 93,57% (110 tööalist inimest ei oma ravikindlustust).

Need on inimesed, kelle on töötuabiraha saamine lõppenud, nad ei ole ennast tööotsijana vormistanud.

2.6.2 Sotsiaalteenused

Raikküla vallas pakutavad sotsiaalteenused:

Sotsiaalnoolestamine - isikule teabe andmine tema sotsiaalsetest õigustest ja abistamine konkreetsete probleemide lahendamisel.

Rehabilitatsiooniteenus - isiku iseseisva toimetuleku, sotsiaalse integratsiooni ja töötamise või tööle asumise soodustamiseks koostatakse isiklik plaan, mille alusel juhendatakse isikut ning osutatakse teenuseid.

Eluasemeteenused - vajaduse korral sotsiaalkorteri üürimine.

Koduteenus (avahooldus) - isikule kodustes tingimustes osutatavad teenused, mis aitavad tal harjumuspärasel keskkonnas toime tulla.

Hooldamine ja rehabilitatsioon hoolekandeesutuses. Hoolekandeesutuses viibivatele isikutele tagatakse nende eale ja seisundile vastav hooldamine.

Olemasolevad teenused on kasutusel igapäevaselt, vajadus neile on olemas.

Raikküla vallas puudub avalik toitlustamine, samuti on probleeme hügieeni tagamisega teatud peredes.

2.6.3 Puuetega isikud

Töövõimetuspensionini saajad – kuni vanaduspensionini ikka jõudnud isikute pension, kes on vähemalt 16-aastased ja kes on tunnistatud püsivalt töövõimeks. Enne 2001 aastat nimetati töövõimetuspensionini invaliidsuspensioniks.

Puuetega inimeste osakaal tööealisest elanikkonnast:

	Raikküla vald	Rapla maakond	Eesti
2007	74	1740	65497
	6,37%	9,25%	10,07%
2008	79	1782	67459
	6,79%	9,47%	10,37%
2009	114	2383	70024
	9,81%	12,68%	10,76%

Allikas: Statistikaamet, Kohalik Omavalitsus, Sotsiaalkindlustusamet

Aluseks on aasta keskmine tööealine elanikkond arvuliselt:

Raikküla vald 1162 inimest, Rapla maakond 18 800, Eesti 650500

Puuetega inimeste osakaal on Raikküla vallas on suurenenud (arvud 2008 aastal 74 ja 2009 aastal 114). Paljud töövõimetus pensionärid on siiski igapäev töötavad inimesed. 2010. aasta jaanuarikuu seisuga on Raikküla vallas 118 töövõimetus pensionäri.

Paljud puuetega inimesed tahaks töötada miinimumkoormusega, kuid sellised töökohad vallas puuduvad.

2.6.4 Toimetulekutoetus

Toimetulekutoetus on riigi abi puudusekannatajatele, mida maksab kohalik omavalitsus.

Toimetulekutoetus hõlmab toimetulekupiiri tagamise toetust ja lisatoetust. Näitaja annab ülevaate vaesuseriskis elavate inimeste hulgast ja toimetuleku toetuse vajaduse ulatusest.

	Toetused elaniku kohta kokku, krooni	Toetus toimetulekupiiri tagamiseks elaniku kohta, krooni	Täiendav toetus elaniku kohta, krooni	Rahuldatud taotluste arv toimetuleku piiri tagamiseks 1000 elaniku kohta
..Raikküla vald				
2005	392	346	46	328
2006	350	271	80	260
2007	322	290	33	245
2008	316	296	20	234
2009	466	466	19	347

Toimetulekutoetuse piiriks on esimesel pereliikmel 1000 krooni ja teistel järgmistel pereliikmetel 800 krooni. Toetuse taotlusel on vaja esitada sissetulekuid tõendavad dokumendid kõigi leibkonnas elavate inimeste kohta. Sissetulekud on lastetoetused, pensionid jne. Ühekordsed toetused ei lähe toimetulekutoetuse arvestusse.

Leibkonnaks loetakse isikuid, kes on registreeritud ühele elamispiirkonnale.

Paljud inimesed ei ole teadvustanud endale, et registreerimine tegelikku elukohta on kohustuslik. (Rahvastikuregistri seaduse §39¹)

Majanduslik olukord (vaesus) mõjutab otseselt tervist, nii vaimselt kui füüsiliselt.

2.6.5 Sotsiaaltoetused

Rahalised toetused, mida maksab kohalik omavalitsus omal algatusel.

		2005	2006	2007	2008	2009
Ravimitoetus	saajate arv	3	49	1	5	3
	summa	900	24500	500	3250	2250
Küttetoetus	saajate arv		10	5	9	8
	summa		10000	5000	18000	16000
Prillide ost. Toetus	saajate arv	6	14	18	5	3
	summa	3000	7463	9463	4000	1500
Ühiselamutoetus	saajate arv					1
	summa					1800
Abivahendi rendi toetus	saajate arv	1	10	11	9	5
	summa	235	13234	26727	11501,8	7732
Koolitarvete ostmiseks	saajate arv	179	185			
	summa	71750	74000			

Alates 25.augustist 2009 Raikküla valla volikogu määrusega nr 58 on ühekordsed sotsiaaltoetuste maksmine peatatud kuni 2010 aasta eelarve kinnitamiseni.

Makstavad sotsiaaltoetused on 2010 aastal sünni- ja matusetoetus.

Ühekordsed sotsiaaltoetused (ravimi- ja kütusetoetus) on enamuses suunatud inimesele, kelle sissetulek on alla 3600 krooni ja ta on üksielav (ei kuulu leibkonda). Samas taotlejateks enamuses olid eakad või puudega inimesed, kellel on rahvapension ainsaks sissetulekuks.

Abivahendite ostu- ja renditoetus on mõeldud puuetega inimesele.

Prillidetoetus on mõeldud kuni 19 (kaasa arvatud) lastele ja kompenseeritakse 500 krooni kogu maksumusest.

2.6.6 Kogukonna motivaatorid

Kogukonna motivaatoriteks on Raikküla valla poolne tunnustus ning erinevad välja antavad auhinnad:

1) Kauni kodu eest tunnustame alates aastast 1998 igal aastal.

Suvel teeme ringkäigu vallas ja siis tunnustame valla lipu päeval 19.oktoobril. Siiani oleme igal aastal esitanud 4 parimat Peaministrile viiru saamiseks (antakse välja Võidupäeval 23.juunil) ja 1 kodu (tavaliselt märtsi kuus) Vabariigi Presidendile valiku tegemiseks, kes on meie kaunite kodude omanikke ka vastuvõtule kutsunud (Presidendi vastuvõtt on suve lõpus).

2) Raikküla valla eduka õpilase stipendium on siiani 3000.- krooni ja see antakse välja vastavalt volikogu poolt 26.05.2004 kehtestatud korrale: 7.-9. klassi Raikküla valla õpilasele, kelle keskmine hinne kolme veerandi kokkuvõttes on vähemalt 4,5, kelle käitumine on vähemalt hea, on osalenud maakondlikel ja vabariiklikel olümpiaadidel, saavutanud seal häid tulemusi, kirjutanud ainealaseid uurimistöid, mida on tunnustatud maakonna või vabariigi tasemel.

3) Vallavanema vastuvõtt parimatele koolilõpetajatele toimub vahetult enne jaanipäeva.

4) Valla lipu päeval 19.oktoobril kutsutakse vallavanema pidulikule vastuvõtule kõik pered kuhu, viimase aasta jooksul on sündinud laps .

5) Volikogu poolt on kehtestatud vallarahva õnnitlemise kord, mille kohaselt õnnitletakse vallarahvast Raikküla valla lehes juubelite puhul alates 50-st ja igal valla asutusel on võimalus taotleda tänukirja ja kingitust oma asutuse juubilaridele. Sama korra alusel on võimalik ühiskondlikult aktiivseid ja teenekaid vallakodanikke tunnustada kas valla sünnipäeval 11. aprillil või lipupäeval 19. oktoobril, kui vallavalitsus nii otsustab.

2.6.7 Elanike kaasamine

Kohaliku omavalitsuse võimuses on luua erinevaid võimalusi kaasamiseks elanikke otsustusprotsessi. Inimesed võivad olla kaasatud kogukonna tegevustesse läbi erinevate ühingute, seltside, kolmanda sektori ühenduste, survegruppide, vabatahtlike tegevuste jms. kaudu.

Kirjeldus: Raikküla vallas puuduvad koostöö traditsioonid vallavalitsuse, volikogu ja elanike vahel. Avaliku teenuse pakujad ja aktivistid puuduvad või on leidnud endale tegevust naabervaldades.

2.6.8 Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus

Elanike võimalus osaleda ja tarbida erinevaid kultuuriväljundeid paikkonnas (kino, teater, sport, muuseumid, raamatukogud jne.)

Raikkülas Kultuurikeskuses:

Isetegevusringid: Naisrahvatantsurühm,

Folkloorirühm „Ristik“,

Ansamblid „Rõõm laulust“ ja „Enelas“.

Raikküla valla senioride klubi „Nooruskaja“ üritused on kord kuus.

Kultuurikeskuse fuajees on kunsti-ja fotonäitused (vahetuvad iga kuu) ja alati on pidulikud näituste avamised –või lõpetamised.

Kultuurikeskuse üritused on planeeritud aastaks ette. On ülevallalisi üritusi kui ka väiksema kõlapinnaga ettevõtmisi. Igapähele on võimalus valida meelepärane üritus. Laste lauluvõistlus „Laululind“ toob aga igas vanuses publikut kohale, alati täissaal. Kõige aktiivsemad on pensioni ikka jõudnud inimesed. Nad osalevad ringide töös, võtavad kõigist ettevõtmistest aktiivselt osa, olgu siis need üritused kultuurikeskuses või väljasõidud.

Ürituste reklaam on kultuurikeskuse stendidel, kaupluses, väljas kuulutuste tulpadel Raikkülas ja teistes valla külates. Kultuurikeskuse blogi leheküljelt leiab alati teavet toimuva kohta ja loomulikult ka kohene järelkaja toimumust. Samuti valla kodulehelt ja maakonna kultuurikalendrist saab teavet kultuurikeskuses toimuvast.

Raikküla külas tegutseb juba mitmendat aastat külaseltsing „Raikküla Tegusad“.

Korraldatud on külapäev, neljakuninga tee üritus Paka mäel, mitmed talgupäevad ja jaanipäev.

Kino kultuurikeskuses ei toimu. Teatrietendusi käivad mängimas oma maakonna harrastusteatrid, sest niipalju publikut meil ei ole, et professionaalseid tegijaid kutsuda.

Raamatukogu ja AIP külastus on tihe.

Purku piirkonnas tegeleb kultuuri- ja huvialaringidega MTÜ Purculi. Loomisel on huumorituba, kellele on omapoolse toe andnud Hugo Hiibus koos Maalehe toimetusega, samuti tegutseb Purkus näitering ja käsitööring.

Lipal avamisel Uku Masingu tuba, siin korraldatakse ka Uku Masingu üritusi.

Kabala piirkonnas tegutseb segakoor ja käsitööring.

3. LASTE JA NOORTE TURVALINE NING TERVIKLIK ARENG

3.1 Õpilaste arv haridusasutustes

Õpilaste arv Raikküla valla haridusasutustes seisuga 10.september 2009.a.

	Kabala LPK	teistest OV-st	osakaal teistest KOV	Raikküla LAK	teistest OV-st	osakaal teistest KOV	Järvakandi LAK	teistest OV-st
2005	95	3	3,16%	32	4	12,50%	25	-
2006	69	3	4,35%	28	2	7,14%	19	-
2007	74	2	2,70%	23	1	4,35%	18	-
2008	63	2	3,18%	16	2	12,50%	10	-
2009	67	3	4,48%	-	-	-	-	-

Alates 1.septembrist 2009 on Raikküla vallas üks haridusasutus.

Lasteaia lapsed 2005-2008:

	Kabala LPK	Raikküla LAK	Järvakandi LAK	kokku
2005	26	8	14	47
2006	31	12	13	56
2007	25	16	19	60
2008	32	14	18	64

Alates 1.septembrist 2009, kokku on lapsi lasteaedades arvel 48:

	Lepatriinu (Kabala)	Jõmmu (Kabala)	Lustilaps (Lipa)	Muumi (Purku)
2009 kokku:	12 (1 väljast)	11 (1 väljast)	9	16 (1 väljast)
osakaal teistest KOV	8,33%	9,09%	0,00%	6,25%

Alates 1.septembrist 2009 on Raikküla vallas üks haridusasutus. Tekkinud on olukord, kus osad vanemad otsustavad Rapla, Järvakandi või Märjamaa Gümnaasiumi kasuks juba enne lapse gümnaasiumiikka jõudmist. Põhjuseks tasemel huvihariduse ja ühistranspordi puudumine ning arvamine, et last võiks juba varakult harjutada suures koolis hakkama saamisega.

Sellega kaasnevat turvariski emotsionaalsel ja füüsilisel tasemel paljud lapsevanemad endale ei teadvusta.

3.2 Koolikohustuste täitmine

Seaduses ettenähtud mahus koolis käimine:

aasta	lastearv, kes ei täida koolikohustust	kooliskäivad lapsed	% osakaal
2005	2	152	13,16%
2006	2	116	1,72%
2007	1	115	0,87%
2008	2	89	2,25%
2009	2	67	2,99%

2 last, kes ei täida koolikohustust, on probleemsest perekonnast. Puudub vanemate poolne kontroll ja moraalne tugi lapsele.

3.3 Noorte süüteod

Noorte süütegude osas on kuritegude arv vallas vähenenud, väärtegude osas on näitaja jäänud samaks. Väärtegude all on alkoholi- ja tubakaseaduse rikkumine.

Rapla maakonnas	Kuriteod	Väärteod
2005	104	633
2006	93	551
2007	81	964
2008	96	1155
2009	91	800
Raikküla vallas		
2005	4	24
2006	5	15
2007	2	37
2008	7	32
2009	1	32

Allikas: Politseiamet

Alaealiste komisjonis arutatud esma- ja korduvjuhtumite arv vanuse lõikes:

Raikküla vallas	vanus	esmane	korduv
2005	13a		1
2006	15a		3
	16a		2
2007	11a		1
	13a		2
	14a		2
	15a		1
	17a		1
2008	13a		1
	16a		2
	17a		1
2009	8a		1
	13a		1
Kokku	21 last		19
			2

Mõjutusvahenditeks on olnud 18 juhul üldkasulik töö, 2 juhul vestlusele suunamine ja 1 juhul hoiatus.

3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused

Valla eripiirkondades olevad asutused, mida finantseerib kohalik omavalitsus:

Raikkülas:

Ratsaklubi „Ruttar“ - 3 last, rahastamine kohaliku omavalitsuse poolt – kuulub erasektorile.

Noortekeskus - avatud kõigil tööpäevadel, külastatavus päevas keskmiselt 8-10 last noort vanuses 7-26 aastat. Tegutseb kitarriring. Tegevust koordineerib omavalitsuse palgal olev töötaja.

Purku:

Käsitööring, toimub kord nädalas, osaleb kuni 5 noort, tööd koordineerib omavalitsuse palgal olev töötaja.

Kabala:

Huviringid – käsitööring, spordiringid erinevatele vanuseastmetele, meediaring, lauluring, näitering – põhinevad Kabala Lasteaed – Põhikooli baasil.

Rapla vallas asuvad asutused, kus osalevad Raikküla valla lapsed:

*Rapla Muusikakool – Raikküla vallast 10 last rahastamine kohaliku omavalitsus poolt.

*Rapla Huvikool Rapla Laulustuudio – Raikküla vallast 5 last, rahastamine kohaliku omavalitsus poolt.

*Rapla Huvikool Õmblusstuudio – Raikküla vallast 1 laps, rahastamine kohaliku omavalitsus poolt.

*ATO Spordiklubi – Raikküla vallast 5 last, rahastamine kohaliku omavalitsus poolt.

*Rapla Korvpallikooli – Raikküla vallast 6 last, rahastamine kohaliku omavalitsus poolt

*Märjamaa Muusikakool – Raikküla vallast 2 last, rahastamine kohaliku omavalitsus poolt.

Noortel on võimalusi enda vaba aja ja isiksuse arendamiseks palju. Igale ühele on midagi. On vaja ainult tahtmist.

3.5 Kohaliku omavalitsuse poolne initsiatiiv ja toetused tagamaks teenuste kättesaadavust

- Koolitoit on põhikoolis tasuta
- lasteaiakohtasid on piisavalt, järjekordasid ei ole
- Pikapäevarühm on olemas Kabala-Lasteaed Põhikoolis, selle olemasolu on vajalik erinevate laste ja noortega seotud nõustamised, mis on kohaliku omavalitsuse elanikele kättesaadav: SA Raplamaa Info- ja nõustamiskeskus
- Raikküla vald rahastab/toetab erinevaid huviringe, treeninguid
- Kõik valla lapsed saavad kommipakid jõuluajal
- Kodustele lastele (kes ei käi koolis ega lasteaias) korraldatakse jõulupidi
-

spordiklubid – 2010 aasta eelarves 55500.-

laste muusika- ja kunstikoolid 266000.- krooni

3.6 Sõltuvusained

Suitsetamine

Suitsetajate osakaal noorte hulgas on suurenenud. Suhtumine suitsetamisse on tolerantsem kui 2006. aastal. Muret teeb, et on suurenenud see uuringugrupp, kes suitsetavad tihti, seetõttu. et see on muutunud juba vajaduseks.

Allikad: Rapla maakonna kooliõpilaste uimasti kasutamise uuring aastal 2008 ja võrdlus eelnevate aastatega.

Alkohol

Noored tarbivad nii lahjasid kui kangeid alkohoolseid jooke. Hirmutavalt suur on noorte hulk, kes ei oska öelda oma seisukohta alkoholi tarbimise kohta – see on potentsiaalne grupp, kes võib lisaks praegustele kalduda alkoholitarbimise positiivselt hindajateks.

- Küsitletutest kokku suhtuvad alkoholi tarbimisse negatiivselt 42% ;
- 14 – 16 aastaste hulgas ei oska 58% oma arvamust öelda s alkoholi tarbimisse;
- 16% noortest selles vanuses suhtub alkoholi tarbimisse positiivselt;
- 10% 11 – 13. aastastest tarbib alkoholi iga nädal;
- 5% 17 – 19. aastastest tarbib alkoholi sagedamini kui iga nädal (mitu korda nädalas).

Allikad: Rapla maakonna kooliõpilaste uimasti kasutamise uuring aastal 2008 ja võrdlus eelnevate aastatega.

Narkootikumid

2008. a. uuringust selgub:

- 11 -13. aastastest õpilastest 1%- le on pakutud narkootikume;
- 14 -16. aastastele on narkootikume pakutud 27% - le, proovinud oli 17% selle ealistest;
- 17 – 19. aastaste seas on pakutud 44% - le, proovinud oli 28%;
- narkootikumide pakkujaks on enim nimetatud tuttavat eakaaslast või „keegi muu“;
- 14 – 16. aastased on nimetanud enim kasutatavaks kanepit 68%;
- 17 – 19. aastased kanepit 70%;
- järgnevad ergutid – ecstasy ja amfetamiin.
- 13% õpilastest „ei oska öelda“ oma suhtumist narkootikumide tarvitamisesse.

Andmed: Rapla maakonna kooliõpilaste uimasti kasutamise uuring aastal 2008 ja võrdlus eelnevate aastatega.

Koolitoit

Kabala Lasteaed-põhikool:

Edasimineked võrreldes 2005 aastaga: uus kartulikooremisinasin, nõudepesumasin, väike ahi ja juurviljatükeldaja.

Koolitoidu hinnang: toidumaitse hinnati „heaks“, menüü „rahuldavaks“ ja toidu välimus hinnati „väga heaks“

Köögivarustus hinnati rahuldavaks.

„Piimanina“ programm Kabala Põhikool ei osale, kuna paljud lapsed ei joo piima.

4. TERVISLIK ELU-, ÕPI- JA TÖÖKESKKOND

4.1 Huvitegevuse ja vaba aja veetmise kohad

Vaata .2.6.8 Kultuurielus osalemise ja tarbimise võimalus lk. 20

3.4 Laste ja noortega tegelevad asutused lk.23

4.2 Üldkasutatavad spordirajatised ja terviserajad

Kabala Spordimaja

Positiivsed näitajad:

Suhteliselt uus (avatud 2006 aastal) spordirajatis. Ainus üldkasutamiseks mõeldud sisetingimustes sportimise koht Raikküla vallas. Spordimajas on võimalus harrastada korvpalli, võrkpalli, saalihokit, tennist, sulgpalli, lauatenist, koroonat. Spordimajas on olemas velo- ja sõudeergomeeter. Spordimaja on korras ja puhas.

Spordisaali kvaliteedi poolest jääme maakonnas alla ainult Rapla valla ja Kohila Spordihoonetele.

Koos Kabala Lasteaed Põhikooliga on Kabala Spordimaja võimalik kasutada spordilaagrite teenindamiseks.

Probleemsed näitajad:

Spordimaja on pallisaalina väheatraktiivne. Et konkureerida 15 km kaugusel asuva Raplaga oleks vaja lisaks jõusaali ja sauna.

Kolme külade keskuse (Raikküla, Tamme, Purku) üksteisest eemal seismine, seda nii asukoha kui ka suhtlemise osas. Naaberkülade elanikud satuvad Kabala Spordimajja harva.

Pika traditsiooniga põllu- ja metsamajandus piirkond, kus elanikel on oma majapidamises tööd varavalgest hilisõhtuni. Peamisteks hobideks aiapidamine, jahindus ja kalandus.

Sportlike traditsioonide puudumine.

Küttesüsteem vajab rekonstrueerimist.

Ligipääsetavus:

Transport – Tamme küla servas, Raikkülast ja Purkust tulles vajalik transport.

Hinnakiri – soodustused oma valla elanikele, hinnatasemelt keskmine Eestis.

Kasutusvõimalus – vastavalt tunniplaanile, tööpäeva õhtul kuni kella 21.30-ni. Avatud ka nädalavahetustel.

Korrashoid:

Spordimaja on nii seest kui väljast hästi hoitud.

Külastatavus:

Oma valla inimeste poolt tagasihoidlik, ligikaudu 50% külastajatest väljastpoolt valda. Kooli kehalise kasvatus tundides kasutatakse aktiivselt. Üldise külastatavuse üle ei saa nuriseda.

Spordi/pallimängu väljakud:

Kabala Lasteaed Põhikooli spordiväljakud

Positiivsed näitajad:

Suur maa-ala, millele saaks rajada võimalused mitmete spordialade harrastamiseks.

Võimalik harrastada: jalgpalli, tänavakorvpalli, võrkpalli, kergejõustiku alasid.

Hoolikalt planeerides võimalik saavutada väga hea sportimiskeskond valla noorte ja spordilaagrite tarvis.

Probleemsed näitajad:

Väljaarendamata. Olemas osaliselt või täielikult amortiseerunud varustus. Vajab tõsist arendust, et saavutada kaasaegsed tingimused ükskõik millise välispordiala harrastamiseks.

Ligipääsetavus:

Transport – Tamme küla servas, Raikkülast ja Purkust tulles vajalik transport.

Hinnakiri – tasuta kasutamiseks.

Korrashoid:

Hooldatud

Külastatavus:

Regulaarne kasutamine puudub.

Terviserajad: 1

Raikküla-Rapla kergliiklustee

Positiivsed näitajad:

Võimaldab tulevikus sportlikult aktiivset ühendust Raplaga.

Probleemsed näitajad:

Tee on lõpetamata – üks osa teest on täielikult väljaehitamata.

Puudub valgustus.

Hõlmab ainult ühte küla keskust.

Ligipääsetavus:

Transport – Tamme ja Purku piirkonnast tulles vajalik transport.

Korrashoid:

Hooldatud

Külastatavus:

Kaardistamata. Tulevikus tõenäoliselt keskmise aktiivsusega.

Allikas: Kabala Spordimaja juhataja Tarmo Rahuoja

4.3 Transport ja teedevõrk

Ühistransport Rapla – Raikküla ja Raikküla – Rapla suunal:

14:20 RAPLA - RAIKKÜLA 14:31

ETKNRLP

liin 735 TALLINN-KOHILA-RAPLA-JÄRVAKANDI-VÄNDRA

20:40 RAPLA - RAIKKÜLA 20:50

ETKNRLP

735 TALLINN-KOHILA-RAPLA-JÄRVAKANDI-VÄNDRA

Raikküla – Rapla suunal

07:22 RAIKKÜLA - RAPLA 07:40

ETKNRLP

735 VÄNDRA-JÄRVAKANDI-RAPLA-KOHILA-TALLINN

17:07 RAIKKÜLA - RAPLA 17:25

ETKNRLP

735 VÄNDRA-JÄRVAKANDI-RAPLA-KOHILA-TALLINN

Raikküla – Kabala ja Kabala – Raikküla

ei ole ühistranspordiliine

Kabala-Purku ja Purku- Kabala

ei ole ühistranspordiliine

Tänavavalgustus: Purkus 1300 m, põleb pimedal ajal 1.sept kuni 1.mai.

Raikkülas 1328 m, põleb pimedal ajal 1.sept kuni 1.mai.

Tamme 1042 m, põleb pimedal ajal 1.sept kuni 1.mai.

Kergliiklustee: 1965 m, valgustus 263 m, talvel lume koristus, suvel teeäärte niitmine.

Rohealad/ rekreatsioonialad: Raikküla valla üldpindalast (245km²) moodustab rohevõrgustikuga kaetud ala 148 km² (allikas maakonnaplaneeringu rohevõrgustiku kaart). Rekreatsioonialasid on kokku 154,5 km² .

Põhilised huviväärtused, mis kuuluvad rekreatsiooni piirkonda ja osa neist kuuluvad ka muinsuskaitse alla: Vana lubjapõletusahi, Järvakandi mõisa jääkelder, Järvakandi mõisa kabel, kopratammid, surveveega kaev- uraani leiukoht, Rootsi metsatiik, Mõisanägi (suusatamiskoht), karst, ahang, puisniit, Loe sild, vana raudteesild, ripsild, Sõerutse paanepääine, Matsi-Hansu karstiväli, loidema soon ja neeluauk(kurisu), Järvakandi mõisa härgade jootmise koht, Karitsa kurisu, lubja ahang, Mõisanõmme ahang, Mõisanõmme paepaljand, Luriste auk, Vabadussõja ausammas, vaade rabale, külamiljöö, Salasoo puisniit, Kuusiku Altveskid, Vahakõnnu karjamõisa küünivare, Raadiku rand, ujumiskoht endises karjääris.

Allikas: Raikküla valla üldplaneering. Rekreatsioonialade kaart

4.4 Keskkonna mõjurid

Vesi

Joogivee kvaliteet

Raikküla vallas on ühisveevärk Tamme, Raikküla ja Purku külades. Vastavalt analüüsitulemustele on joogivee kvaliteedi piirnormid ületatud vaid fluori sisalduse osas Tamme ja Raikküla külades. Fluori sisalduse piirnorm on 1,5 mg/l. Tamme külas, Niine maja proovivõtukohas, on fluori sisaldus olnud ligikaudu 3,1-3,6 mg/l. Ülemäärane fluor võib põhjustada fluuroosi. Fluuroos on hambaemali ja hambaluu haigus, mis kujuneb hammaste arengu perioodil piirkonnas, kus fluoriide on joogiveses üle 1,5 mg/l.

Fluoriidi sisalduse vähendamiseks joogiveses on kaks põhilist meetodit- pöördosmoosiseadme abil veest fluoori eemaldamine või uue puurkaevu ehitamine. Esimene meetodiga vee töötlemine tõstab olmevee hinda märgatavalt, mille tõttu pole mõttekas kogu majapidamistes kasutatavat vett fluoriidist puhastada. Lisaks ei ole võimalik joogiks ja muuks olmeks kasutatavat vett majapidamistesse eraldi suunata. Paljudes Eestis paikades on probleem lahendatud uue puurkaevu rajamisega. See nõuab eelnevaid põhjaveeuuringuid, sest uue kaevuga võib kaasneda samuti ülemäärane fluoriidisisaldus. Tamme küla fluoriidiidi probleemi lahendamise tõenäoliseks lahenduseks on uue puurkaevu projekteerimine ja rajamine.

Raikküla Kooli joogivee fluoriidisisaldus oli keskmiselt ligikaudu 2,0 mg/l kuni 2009. aasta kevadeni. Seoses Raikküla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni süsteemi ümberkorraldustega likvideeriti

Raikküla Kooli puurkaev-pumbamaja ja liideti Raikküla küla joogiveevarustusega, mille fluoriidisisaldus jääb piinormi piiresse.

Pinnaveekogusse juhitud puhastamist vaja vee reostuskoormus

Pinnaveekogusse juhitud vee reostuskoormus

(tonni/aastas)

	Orgaanilised reoained BHT7	Heljum	Üldlämmastik	Üldfosfor	Naftasaadused
Raikküla vald					
2005	1,52	0,81	0,83	0,16	-
2006	0,96	0,63	0,99	0,18	-
2007	0,43	0,64	0,57	0,06	-
2008	0,14	0,25	0,25	0,04	-

Allikas: Tabeli andmed pärinevad Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse andmebaasidest.

Pinnaveekogudesse juhitud vee reostuskoormus on aastatega vähenenud. See on peamiselt seotud OÜ Raikküla Farmeri ja OÜ Raikküla Seakasvatuse tootmistehnoloogiate keskkonnanõuetele vastavaks muutumisega. Ehitatud on uued lägahoidlad ja nõuetele mittevastavad kogumiskaevud pole enam kasutuses.

Elanike reovee puhastid asuvad Tamme, Raikküla ja Purku külades. 2006. aastal rajati Raikküla külla uus biorootori tüüpi puhasti. Tamme ja Raikküla külades on BIO50 tüüpi puhasti koos järelpuhastuse biotiikidega. Puhastid on kasutusele võetud Tammel 1983. ja Purkus 1989. aastal ning renoveeritud 1999. aastatel. Puhastid vajaksid nüüdseks uuesti renoveerimist. Samuti vajavad biotiigid põhjalikumat hooldust, et nende puhverduisvõime säiliks vajalikul määral. Aeg ajalt esineb probleeme kõigi puhastite töös. Sagedamini just teisel ja kolmandal kvartalil kui on BHT7, hõljuvaine ja lämmastiku sisaldus heitvees kõrgem kehtestatud piirmäärast. BHT7 ehk bioloogiline hapnikutarve näitab hapniku hulka, mis on vajalik orgaanilise aine määratletud bioloogiliseks lagunemiseks 7 päeva jooksul.

Heitvee puhastamine

Heitvee puhastusaste (tuh m³/aastas)

Vald/asula	puhastamist vajav	puhastamata	puhastatud	I astme puhastus	II astme puhastus	III astme puhastus
Raikküla vald						
2005	49,02	11	38,02		38,02	
2006	20,2	10,1	10,1		10,1	

2007	31,24	2,75	28,49		28,49
2008	28,43		28,43		28,43

Allikas: Tabeli andmed pärinevad Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse andmebaasidest.

Puhastamata reovee keskkonda heidet (vee-erikasutusloa omajate poolt) ei toimu enam alates 2008. aastast seoses sellega, et OÜ Raikküla Farmeri Allika piimakarja lautade reovett ei suunata enam keskkonnanõuetele mittevastavatesse kogumiskaevudesse. Allika lautade ja OÜ Raikküla seakasvatuse Luuka sigala reovesi suunatakse lähahoidlatesse ja lautade olmevesi kogutakse uutesse kogumiskaevudesse, mille reovesi viiakse AS Rapla Vesi puhastitesse.

Õhk

-Välisõhk

Õhu saastamine paiksetest saasteallikatest

Õhu saastamine paiksetest saasteallikatest (tonni/aastas)

Raikküla vald	Lämmastikoksiid	Vääveldioksiid	Süsinikoksiid	Tahked osakesed	Lenduvad orgaanilised ühendid
2004	0,366	0,2	1,979	3,813	0,089
2005	0,3608	0,2023	1,979	3,813	0,0849
2006	0,331	0,192	1,667	3,557	0,074
2007	0,334	0,1752	1,8823	3,6063	0,0856
2008	0,3579	0,2084	1,9029	3,6575	0,0834

Allikas: Tabeli andmed pärinevad Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse andmebaasidest.

Õhu saaste piirnõuete ületamist paiksetest saasteallikatest Raikküla vallas ei esine kuna vallas pole vastava mastaabiga tööstusettevõtteid. Esineb lõhnaprobleeme lähivedamisel põllule. Selle vältimiseks tuleks läga vedada tuulevaiksetel päevadel ning siis kui tuulesuund ei ole asula suunas. Arvutuste kohaselt lõhnaprobleeme tekitavate amoniaagi ja väävelvesiniku piirnõuete ületamist ei esine.

Jäätmed ja jäätmekäitlus

Jäätmekäitluse korraldusest omavalitsuse territooriumil

Raikküla vallas ei ole kasutuses olevat prügilat. Keskkonnanõuetele mittevastavad prügilad suleti kõik enne 2002. aastat. Prügilate jäätmelade koondati, tihendati ja kaeti pinnasega. Raikküla valla jäätmehoolduseeskiri on kehtestatud 22.03.2007 Raikküla Vallavolikogu määrusega nr 29.

2006. aastal liitus Raikküla vald MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskusega (edaspidi KEJHK), mis

koosneb paljudest Järvamaa, Harjumaa, Jõgevamaa, Viljandimaa ja Pärnumaa omavalitsustest. KEJHK on loodud omavalitsuste jäätmehooldusala koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt piirkonna jäätmehoolduse arendamiseks.

Korraldatud jäätmevedu rakendus Raikküla vallas alates 01.02.2008. Jäätmeveo konkursil soodsamate veohindade saamiseks moodustati selleks ühine jäätmeveopiirkond Märjamaa vallaga. 2008. aastal avati Tamme külas Keskkonnajaam, kuhu elanikud saavad tasuta ära anda pakendijäätmeid, vanapaberit ja -pappi, elektri- ja elektroonikajäätmeid, ohtlike jäätmeid ja vanarehve. Samuti on valla seitsmes külas kokku 18 erineva suurusega sega- ja paberpakendi konteinerit. 2010. aastal lisandub ka suurjäätmete (mööbli) üleandmise võimalus Tamme keskkonnajaamas.

Probleemiks on jätkuvalt ebaseaduslike jäätmete mahapanekukohtade esinemine, elanikkonna ebapiisav teadlikkus jäätmekäitluse osas, ei mõisteta liigiti kogumise ja säästliku tarbimise eelist. Lisaks puudub biolagunevate jäätmete ning reoveesete käitlemisvõimalused (kompostiväljak) ning jäätmehooldusala järelvalvesüsteem on ebapiisav. Puudub ka igapäevane taaskasutatavate tekstiili- ja metallijäätmete üleandmise võimalus.

Muud mõjurid

Müra, vibratsioon, ioniseeriv ja mitteioniseeriv kiirgus

Müra ja vibratsiooni esineb Lipametsa lubjakivimaardla lõhkamistöde ajal, kuid need on ajutised ja pole elanike seas suurt meeolehärrmi tekitanud. Samuti ei ole maardla lähedal tihedat asustust. Tootmise laiendamise käigus võib osutada vajalikuks keskkonnamõju hindamise läbiviimine, mille käigus selguvad täpsemad müra, tolmu jm probleemid ja nende mõjurite leevendamismeetodid.

Raikküla vallas on läbi viidud siseruumi radooni mõõtmisi lasteasutustes 2006. aastal. Mõõtmiste käigus piirnormi, milleks on 200 Bq/m³, ületamisi ei tuvastatud. Samas 2001. aastal koostatud elamute radoonimõõtmiste kaardil on Raikküla valla keskmine radoonitase elamutes 200-250 Bq/m³, mis tähendab üleväärtusi. Radooni peetakse näiteks ühesks olulisemaks kopsuvähi põhjustajaks. Radoon on maapõues tekkiv looduslik radioaktiivne gaas, mis jõuab sõltuvalt erinevatest pinnasekihtidest suuremal või vähemal määral maapinnale. Eestis on radooni palju näiteks Põhja-Eestis, aga ka Kesk-Eestis karstialal. Radoon pääseb hoonesse peamiselt pinnasest maja all ja ümber, ehitusmaterjalidest ning kraaniveest. Elanikke tuleks rohkem teavitada radooniga kaasnevatest ohtudest ja nende ehituslikest leevendamismeetoditest.

4.5 Kuriteod

Raikküla vallas:

	Kuritegude arv	Varavastaste kuritegude osakaal %	Isikuvastaste kuritegude osakaal %
2005	66	60,6	13,6
2006	54	53,7	27,8
2007	24	54,2	16,7
2008	54	37	17,6
2009	47	48,9	29,9

Allikas: Politseiamet

2009.a registreeriti Raikküla vallas 47 kuritegu, millest avastati 30 (see ei ole lõplik, kuna aasta algul on päris mitu eelmise aasta kuritegu tegijad taha saanud).

Võrreldes 2008. aastaga vähenes 2009. aastal kuritegevus 7 fakti võrra.

Varavastaseid kuritegusid (vargused) pandi 2009. aastal toime 23, mis on 3 fakti võrra rohkem kui 2008. aastal.

Väärtegude poole pealt annavad Raikkülas, nagu ka igal pool mujal põhirõhu kindlasti liiklusrikkumised (kiiruseületamised, registerlikud rikkumised).

Peale liiklusrikkumiste tulevad alkoholiseaduse rikkumised, varavastased ning avaliku rahu vastased süüteod.

Lähtudes statistikast ning oma instinktides toimub Raikküla vallas päris palju varavastaseid kuritegusid. Oma põhjus on siin kindlasti sellel, et külades asuvad majad hajali. Paljuski on majad, suvilad kõrvalises kohas, kuhu naabri silm igapäevaselt peale ei satu.

Samuti meenuvad sagedased perevägivalda juhtumid (kehaline väärkohtlemine). Siin võib öelda, et kontingent, kes omavahel kakleb on üks ja seesama. Inimestel puudub töö, juuakse ohtralt ning tülitsetakse.

Allikas: Raikküla valla konstaabel Jaan Sildoja

4.6 Liikluskuriteod ja -õnnetused

Rapla maakonnas ja Raikküla vallas toimunud liiklussüüteod:

	Liiklussüüteod kokku	Inimvigastustega liiklusõnnetused kokku	Liiklussüüteod Raikküla vallas	Inimvigastustega liiklusõnnetused Raikküla vallas
2005	3453	67	106	3
2006	3333	62	91	3
2007	5041	88	212	6
2008	7856	57	332	1
2009	5800	46	287	1

Joobes juhid	Kokku maakonnas	Raikküla vallas	Väärteorikkumised LS järgi Raikküla vallas
2005	499	25	98
2006	601	22	87
2007	518	26	207
2008	472	37	323
2009	259	20	262

LS - Liiklusseadus

Allikas: Politseiamet

4.7 Tulekahjud

	Tulekahjude arv Rapla mk	Tulekahjude arv Raikküla vald	Hukkunute arv Raikküla vallas
2004	310	18	
2005	315	9	
2006	430	21	1
2007	345	17	
2008	303	16	1
2009	248	7	1

Tulekahjude arv on vähenenud nii maakonnas kui ka vallas. Kindlasti üheks põhjuseks on kohustuslik suitsuandurite paigaldamine alates 1.juulist 2009.a. Elanike küsitluse põhjal on 81% paigaldatud suitsuandur.

4.8. Alkoholi müüvad kauplused

Alates 2009 aastast on kauplusi 2, eelmistel aastatel oli ka Purku piirkonnas tegutsev kauplus.

Keskmine elanike arv 1712. Kuid Rapla asub piisavalt lähedal, et sealt alkoholi osta, paljud inimesed oma olulised ostud teevadki Raplas.

Meie vallas olevad kauplused on avatud kell 21.00, Raplas saab alkoholi osta kella 22.00-ni.

TERVISLIK ELUVIIS

5.1 Tervisealase teabe kättesaadavus

Raikküla vallas on moodustatud terviseprofiili toimikond ja Kabala Lasteaed – Põhikoolis on kooli tervisenõukogu, kelle kaudu saab tervisealast infot .

Valla sotsiaalõunik omab võimalusi jagada inimestele vajadusel tervisealast infot.

Valla kodulehel www.raikkyla.ee reklaamitakse tervisega seonduvaid üritusi ja programme ning teavitatakse eriolukordade korral ning jagatakse vajalikku informatsiooni.

Valla lehes spetsiaalset rubriiki ei ole, kehtib sama , mis sai eelnevalt märgitud valla kodulehe kohta.

Maakonna lehes „Nädaline“ ilmub laupäeviti lisalehena Terviseleht.

Raamatukogudes on ajakirju, millest leiab tervisealast infot (nt Kodutohter).

5.2. Tervislikku eluviisi toetavad üritused paikkonnas

Raikküla vald väga hea keskkond harrastada tervislikku eluviisi. Soodus on looduskeskkond- metsas jalutamise-, jooksu - , suusarajad, mida hoiavad korras kohalikud spordientusiastid. Valla eelarves on osa, mis toetab spordi – ja terviseüritusi. Osaliselt on ürituste korraldamiskulud kaetud maakondlikest ja vabariiklikest projektidest ja kampaaniatest. Palju kasutatakse kergliiklusteid sportimiseks. Paljud inimesed harrastavad sportida ka pimedal ajal, siis turvalisuse seisukohalt on see suur risk.

6 TERVISETEENUSED

6.1. Tervishoiuteenused

Vallas tervishoiuteenuse osutajad puuduvad. Kõik tervishoiuteenused on kättesaadavad Raplas.

Analüüs: Tulemused elanike küsitluse põhjal tervise- ja tervishoiuteenuste kättesaadavuse ja nende kvaliteedi kohta, lk 43-47

Raikküla vallas haiglad, s.h. hooldushaiglad, puuduvad. Lähim haigla on Rapla maakonna haigla, kus pakutakse nii ambulatoorset kui statsionaarset arstabi. Plaanimatav haiglavõrgu korrastamine võib muuta maakonna haigla hooldushaiglaks. See halvendaks arstiabi kättesaadavust, suureneksid nii inimeste kui ka valla raha-ja ajakulu. Eriarstiabi : Rapla Haigla polikliinikus toimivad eriarstide vastuvõttud. Järjekorrad kuni 2-3 nädalat, üksikute erialadel kuni 2 kuud. Väljaspool polikliinikut saadav hambaravi, silmaarst, günekoloog, psühholoog, logopeed. Palju inimesed käivad eriarstide vastuvõtul ka Tallinnas ja Tartus. Hambaraviteenus , perearstiteenus ja apteegiteenus on ainult Raplas. Koolitervishoiu korraldus: koolis osutab teenust haigekassa lepingu alusel pereõde, keda juhendab-nõustab perearst. Töötervishoiu korraldus : toimub asutuste siseselt, vald ise ei korralda. Koduõendus- hooldusteenus: Teenust osutab 2 inimest, teenusesaajaid kuni 20 inimest aastas. Teenusepakkumine vastab vajadustele.

6.2. Nõustamisteenused

Kohapealne nõustamisteenus

Sotsiaalnõuniku poolt pakutavad nõustamisteenused.

Professionaalne perenõustamine

Kohalikul inimesel on võimalik nõustamisteenust saada Raplas (Praxis, RINK, Psühholoogiasteenistus).

Professionaalne seksuaalnõustamine

Kohalikul inimesel on võimalik nõustamisteenust saada Raplas (Praxis, Psühholoogiateenistus).

Erivajadusega laste nõustamine

Kohalikul inimesel on võimalik saada Raikküla vallas logopeedi näol, kes külastab kooli ja lasteaedu väljastpoolt.

Muu (psühholoogiline ja psühhiaatriline nõustamine)

Kohalikul inimesel on võimalik nõustamisteenust saada Raplas (Praxis, RINK, Psühholoogiateenistus).

Suitsetamisest loobujate nõustamine

Rapla Haigla juures olevas vastavas kabinetis.

Narkomaania

Raplas (RINK).

Toitumise nõustamisteenus

Toitumise teemal saab abi kindlasti oma perearstilt

Rehabiliteerimisteenust

Võimalik saada Raplas Praxises, kohalikult sotsiaalnõunikult ja Petrula turvakodust.

Kõigi nõustamisteenuste kontaktid on võimalik leida valla sotsiaalnõuniku abiga.

Kokkuvõte elanike küsitlusest:

Aluseks on võetud 98 inimest küsitluses osalenutest, ehk 5,27% kogu valla rahvaarvust. Küsitluses osalesid 14 kuni 65 aastased inimesed:

1. Perekonnaseis:

vallalised - naised 21,43%, mehed 13,27%

abielus – naised 20,41%, mehed 13,27%

vabaabielus – naised 14,29% , mehed 5,10%

lahutatud – naised 2,04%, mehed 4,08%

lesk – vastasid ainult naised 6,12%

2. Elukoht:

Raikküla piirkond – naised 33,67% , mehed 16,33%

Tamme piirkond – naised 21,43%, mehed 16,33%

Purku piirkond – naised 9,18%, mehed 4,08%

3. Haridus:

algharidus – naised 10,20%, mehed 13,27%

põhiharidus – naised 6,12%, mehed 2,05%

keskharidus – naised 23,47, mehed 6,12%

kutseharidus – naised 14,29%, mehed 7,14%

kõrgharidus – naised 15,31%, mehed 3,06%

lõpetamata kõrgem – naised 2,04%, mehed 2,04%

kõrgharidus omandamisel – naised 3,06%

4. Tööhõive:

töötab – naised 35,72%, mehed 11,23%

töotu – naised 9,18%, mehed 6,12%

vanaduspensionär (55-64 aastat) – naised 2,04%

lapsehoolduspuhkusel – naised 3,06%

õpilane(14-19 aastat) – naised 12,25%, mehed 3,06%

5. Toitumine:

toitun tervislikult – naised 46,94%, meestest 20,41%

ebatervislikult – naised 11,23%, meestest 2,04%

toiduõli tarbib – 52% vastanutest

pansoola tarbib – 15,31% vastanutest

sööb värsket puuvilja – naistest 52,05/, meestest 22,45%

sööb värsket juurvilja – naistest 50%, meestest 19,39%

ei söö juur- ja puuvilja – 1% vastanutest

tarbib mahetoitu – naistest 17,35%, meestest 8,16%

tarbib energiajooki – naistest 5,10%, meestest 5,10%

6. Hindab oma tervist :

heaks – naistest 53,06%, meestest 21,43%

väga heaks – naistest 6,12%, meestest 5,10%

halvaks – naistest 4,08%, meestest 3,06%

väga halvaks – 4 % vastanutest

7. Peab ennast:

ülekaaluliseks – naistest 15,31% , meestest 7,14%

vormis – naistest 50%, meestest 24,49%

8. Tegeleb spordiga:

regulaarselt - naistest 25,51%, meestest 9,18%

ebaregulaarselt – naistest 24,49%, meestest 12,25%

ei tegele üldse – naistest 12,25%, meestest 5,10%

9. Tööle läheb:

jala – naistest 15,31%, meestest 4,08%

isiklik transport – naistest 26,53%, meestest 9,18%

ühistranspordiga – naistest 11,23%, meestest 5,10%

naabri autoga – 1% vastanutest

ametiautoga – 3% vastanutest

10. Töökoht asub elukohast:

kuni 1 km kaugusel – naistest 15,31%, meestest 4,08%

kaugemal kui 5 km – naistest 21,43%, meestest 12,25%

kaugemal kui 50 km – naistest 2,04%, meestest 3,04%

11. Igapäeva elu häirib ja tekitab stressi:

olukord kodus – naistest 12,25%, meestest 4,08%

tervis – naistest 11,23%, meestest 3,06%

olukord tööl – naistest 14,29%, meestest 4,08%

olukord koolis – naistest 18,6%, meestest 6,12%

elan koos sõltlasega – 7,14% kõik vastanutest

rahaline seis – naistest 35,72%, meestest 12,25%

12. Alkoholi tarbin:

sagedamini kui kord nädalas – naistest 2%, meestest 4%

mitte rohkem kui kord nädalas – naistest 14,29%, meestest 5,10%

mitte rohkem kui kord kuus – naistest 30,61, meestest 9,18%

olen kaks või enam korda purjus olnud – naistest 4% , meestest 5,10%

paar korda aastas – naistest 7%, mehed ei vastanud sellele küsimusele

ei tarbi üldse – 20% vastanutest

13. Narkootiliste ainete tarbimine:

ei tarbi – 11% vastanutest
tean kust saab – 12% vastanutest
olen proovinud – 4% vastanutest
olen tarbimisest loobunud – 1% vastanutest
tarbin – 1% vastanutest

14. Soovin abi:

alkoholist loobumisel – 2% vastanutest
suitsetamisel loobumisel – 2% vastanutest
võlanõustamist – 3% vastanutest
perenõustamist – 2% vastanutest

15. Kannan helkurit -

jah – naistest 59,18%, meestest 23,47%
ei – naistest 6,12%, meestest 4,08%

16. kinnitan turvavöö

alati – naistest 57,14% , meestest 25,51%
kui pean vajalikuks – naistest 5,10%, meestest 4,08%
kasutan lasteturva varustust – naistest 4,08%, meestest 9,18%

17. Tuleohutus

olen kursis tuleohutusnõuetega – 73% vastanutest
suitsuandur paigaldatud – 81% vastanutest
oman koduses majapidamises tulekustutusvahendeid – 34% vastanutest
oman varakindlustust – 25% vastanutest

18. Esmaabi:

oskan anda esmaabi -
oman majapidamises esmaabivahendeid -
tuletõrje kutsun numbril (112) – 97 inimest vastas 112, üks vastas 911
politsei kutsun numbril (110) – 94 inimest vastas 110, 5 inimest 112
kiirabi kutsun numbril (112) – kõik vastanud vastasid õigesti

19. Turvalisus:

oman elukindlustust – naistest 12,25%, meestest 6,12%
elan naabrivalve piirkonnas – 18% vastanutest

20. Sportimisvõimalused Raikküla vallas:

piisavad – naised 29,59%, mehed 11,25%

ebapiisavad- naise 9,18%, mehed 21,43%

21. Kuidas veedan oma vaba aega:

sportides – 27% vastanutest

lugemisega – 53% vastanutest

televiisori vaatamisega – 68% vastanutest

internetis – 38% vastanutest

hobiga – 41 % vastanutest

22. Olen rahul tervishoiuteenustega:

kiirabiteenus – 60% vastanutest

perearstiteenus – 76% vastanutest

eriarstiteenus – 21% vastanutest

hambaraviteenus-55% vastanutest

apteegiteenus – 66% vastanutest

23. Olen rahul tervishoiuteenuste kvaliteediga:

kiirabiteenus –43% vastanutest

perearstiteenus – 66% vastanutest

eriarstiteenus – 44% vastanutest

hambaraviteenus-55% vastanutest

apteegiteenus – 60% vastanutest

Kommentaariid: Valla tasandil ei ole midagi võimalik ära teha, et maakonnas tervishoiuteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust parandada, ehk ainult kaasärääkida ja toetada Rapla Haigla säilimist. Nädalavahetustel puudub igasugune arstiabi, saab loota ainult iseenda ja oma lähedaste peale. Paljud teenused (hambaravi, eriarsti) on väga kallid, jäävad kasutamata, kuna pole raha.

24. Kasutan väljapool maakonda:

perearstiteenus – 11% vastanutest

eriarstiteenus – 30% vastanutest

hambaraviteenus-20% vastanutest

apteegiteenus – 21% vastanutest

25. Tunnen puudust tervise teenustest vallas:

üldkasutatav terviserada – 21% vastanutest

staadion/palliväljak - 31% vastanutest

ujumiskoht – 51 % vastanutest

jõusaal – 27% vastanutest

spordiinventar – 9% vastanutest

juhendaja/treener – 14% vastanutest

infot – 5% vastanutest

Kommentaariid: spordirajatised võiks olla külades. Paljud vastanud arvasid, et ei tunne huvi sportimisvõimaluste vastu, kuna tehakse maatööd ja saab piisavalt koormust. Nende teenuste eest ei peaks maksma, kuna jooksmine, kepikõnd, suusatamine on tasuta. Sisetingimustes on sportimine ebapiisav. Kogu sport on koondunud Kabalasse, aga sinna saamisega on probleeme, kuna pole transporti.

26. Kasutan regulaarselt ravimeid:

keskmiselt kasutab vastanutest kuus 500 krooni ravimite peale.

Kokkuvõte ja tegevuskava

Raikküla valla terviseprofiil on pidevalt täienev dokument. Töö küsitluste ja andmete uuendamisega toimub jooksvalt. Antud terviseprofiili andmete põhjal on plaanis koostada eraldi arengukava, mis saaks aluseks konkreetsete tegevuskavade koostamisel.

Antud kokkuvõttes toome välja probleemid ja tegevused peatükkide lõikes, mis olid ka

indikaatoriteks, andmete kogumise alus:

1. Üldandmed;
2. Sotsiaalne sidusus ja võrdsed võimalused;
3. Tervisliku elu-, õpi- ja töökeskkond;
4. Laste- ja noorte turvaline ning tervislik areng
5. Tervislik eluviis;
6. Terviseteenused.

Probleemid:	Tegevused:
1. Vald koosneb 3 piirkonnast, infrastruktuur on jagunenud erinevalt (lk.7)	1. Võimaldada võrdsed võimalused (teenused) kõigile piirkondadele. Spordiväljakute, vabaaja koosveetmise kohad jne. Külaseltsi moodustamisega ka posti – kaupluseteenuste pakkumine.
2. Negatiivne tulemus sisse- ja väljarändel. Paljud kolivad töökohale lähemale, küsitlustes selgub, et paljud käivad tööl oma transpordiga ja enamus kas Raplas või Tallinnas.	2. Sotsiaalse lävimise parandamine: projekt „Tunne oma naabreid“, klubiliste ürituste organiseerimine nt. kes käivad tööl Tallinnas, kes töötavad Raplas nemad kokku kutsuda. Vabaaja veetmise võimaluste loomine. Suuremat tähelepanu pöörata noorele perele, kes elab meie vallas, kuid töökoht on mujal
3.Meeste suremus ja tervise probleemid on nii näitajate kui ka küsitluse põhjal halvad.	3. Teavitustöö kohalikus ajalehes, koolituste korraldamine, tasuta terviskontrolli organiseerimine tööeas meestele. Kokkusaamised kuulsata inimestega, kes räägiksid oma probleemidest, spetsiaalsete nõustamisteenuste loomine.
4. Paljud inimesed elavad vallas, aga elukoht on registreeritud mujal. Inimesed ei teadusta endale elukoha registreerimise vajadust.	4. Selgituste jagamine ja informeerimine (kohalikus lehes jne.)
5. Sotsiaalne lävimine on väike, kui mitte olematu. Külades puuduvad külavanemad ja aktiiv.	5. Sotsiaalse lävimise parandamiseks korraldada külade aktiivsetele inimestele projektikoolitusi ja aidata neil otsida võimalusi kuhu projekte kirjutada. Luua Raikküla valda külade liidu taolise MTÜ. Samas algatada küladesse seltside moodustamist.
6. Tulumaksu laekumine väheneb	6. 2010-2011 tuleb tegeleda olemasoleva taseme hoidmisega tulumaksu laekumisel. Kindlustada spordimaja, noortekeskuse ja kultuurikeskuse tegevus. Vaatamata tulude vähenemisega oleme siiani toetanud spordiklubisid, kus treenivad meie valla lapsed, ka seda teenust hoida ja leida võimalusi vahendite leidmiseks.

7. Ettevõtlus on vallas väike	7. Soodustada väike ettevõtlust (turism, matkatalud jne.) samas leida vahendid ettevõtjate tunnustamiseks, luua nende teadmiste baasil selts vm. klubiline ettevõtmine. Info jagamine valla siseste töökohta leidmisega. Ettevõtjate ja uute töökohtade loojate tunnustamine!!!
8. Noorte osalus valla kultuuri- ja spordielus väga väike, kuna paljud lapsed käivad koolis väljaspool valda	8. Lastele-ja noortele huvitegevuse parem võimaldamine vallas jääb tihti juhendajate ja muidugi rahalise poole taha peatuma ja vanemad valivadki koolikoha linna, kus on kõik see mida maal pole olemas. Ehk leidub kohapeal inimesi, kes oleks nõus juhendama noorte käelise tegevuse, matka- või pilliringi?
9. Läbivaks probleemiks on TÖÖTUS	
10. Isikliku hügieeni tagamine paljudes peredes ja üksikute inimeste juures.	10. Pesemistingimuste loomine (kas või korra nädalas)
11. Töötus! Palju on pikaajalisi töötuid (rohkem kui 6 kuud)	11. Kavandada teenuseid töötutele ja luua sotsiaalteenuste võrk pikaajaliste töötute rehabiliteerimisel. Korralda valla tasandil „tööpäevi“
12. Paljud inimesed ei oska abi otsida (töö kaotades, võlgade tekkimisel, sõltuvusprobleemidega) või pelgavad seda - on tekkinud alaväärsuskompleks.	12. Teadvustada inimestele nende võimalusi ja õigusi, millised vahendid on neile kättesaadavad, kuidas otsida uut tööd, kuidas ennast pakkuda tööturul. Korraldada koolitusi ja jagada infot sotsiaalnoustamistel.
13. Enamus meie vallas elavaid lapsi käib koolis Raplas (Vesiroosi ja Ühisgümnaasiumis).	13. Haridussüsteemi parandamine koostöös koolipersonaliga, koolivälise töö organiseerimine (noortekeskus, raamatukogud) huviringide parandamine. Leida võimalusi toetustena maksta kooliminekutotust. Teadustada lapsevanematele valla (väiksemas) koolis käimise eeliseid.
14. Noorte väärted on meie valla kohta suured. Murettekitav on asjaolu, et toimub kurjategijate juurdekasv ning seda kohalike noorte arvelt.	14. Aastatel 2007, 2008 on korraldatud neile (probleemsetele) lastele laagreid („Tamme Tegusad“) mis on koostöös ANK-ga ja on projektipõhised. Aastaks 2010 selle projekti jaoks raha ei eraldata.
15. Noortel puudub huvi oma vabaaega sisustada, puudub aktiiv	15. Noortekeskuse baasil noorte aktiivi moodustamine, kaasata neid valla tegevustesse, teadustada, kuidas nad suudaks valla elus kaasa rääkida, (noorte volikogu moodustamine)
16. Naabrivalve puudub	16. Naabrivalve moodustamine eripiirkondadesse
17. Vähe on tervist edendavaid traditsioonilisi	17. Suurem osalus maakondlike üritustel,

üritusi.	koondada need inimesed, kes tahavad tegeleda ja propageerida tervislikku eluviisi.
18. Paljud inimesed (eriti mehed) on tänu alkoholismile ilma kindla tööta.	18. Alkoholiprobleemide ennetustöö noorte hulgas ja alkoholist anonüümse loobumise teenuse korraldamine vallas.
19. Paljude normaalset elu häirib kooselu sõitlasega (7,12% küsitlusele vastanuist)	19. Nõustamisteenuse ja koolituste korraldamine „kuidas koos hakkama saada“
20. Puuduvad väljaarendamata terviserajad, maa on munitsipaliseerimata,	20. Maa munitsipaliseerida. Arendada välja terviserajad.

Kasutatud allikad:

- *Statistikaamet*
- *Haigekassa*
- *Päästeamet*
- *Raikküla valla arengukava aastani 2012*
- *Keskkonnateenistus*
- *Tervisekaitsetalitus*
- *Töötukassa*
- *Maksu- ja Tolliamet*
- *Rahvastikuregister*
- *Tervise Arengu Instituut*
- *05.03.2010 „Postimees“*
- *Sotsiaalkindlustusamet*
- *Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskuse andmebaas*
- *Rapla maakonna kooliõpilaste uimasti kasutamise uuring aastal 2008*
- *Rahandusministeerium*